

ДАНЬКО Юрій Іванович, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи
Сумського національного аграрного університету, ORCID ID: 0000-0001-6201-1555

ЛАГОДІЄНКО Наталія Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Миколаївського національного аграрного
університету, ORCID ID: 0000-0001-6201-1555

ТУРЛЕНКО Наталія Володимирівна, кандидат економічних наук, докторант Одеської
національної академії харчових технологій, ORCID ID: 0000-0001-6201-1555

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Данько Ю.І., Лагодієнко Н.В., Турленко Н.В. Інвестиційний механізм забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва.

Вступ. Дефіцит інвестицій є однією із найбільш нагальних проблем, яка гальмує поступальний розвиток вітчизняного аграрного виробництва, знижує його конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринку, обумовлює невідповідно низьку частку доданої вартості та сировинний характер зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією. Нарешті, без достатнього обсягу інвестицій українське аграрне виробництво не спроможне вийти на траєкторію сталого розвитку.

Метою цієї статті є дослідження інституційного механізму забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва.

Результати. Надання статусу вільних економічних зон для ведення аграрного виробництва депресивним сільським територіям Степової та Поліської агрокліматичних зон, спроможне створити позитивну інвестиційну мотивацію як для малих, так і великих організаційних форм вкладати інвестиції у сільськогосподарське виробництво у відповідній місцевості. Державні програми продовольчої допомоги малозабезпеченим, а також поповнення й оновлення державних матеріальних продовольчих резервів спроможні активізувати інвестиційний попит в аграрному секторі економіки. Розвиток транспортної інфраструктури сприятиме зниженню вартості та скороченню часу перевезень агропродовольчої продукції. Це сприятиме залученню інвестицій у сільське господарство та промислову переробку, а підвищення побутових зручностей, культурного й медичного обслуговування, транспортного сполучення з найближчим адміністративним центром та інші подібні перетворення спроможні створити сприятливі умови для відродження демографічного потенціалу сільських територій.

Висновки. Інвестиційна політика в рамках державно-приватного партнерства – це потужний інструмент відновлення довіри до держави та реалізації масштабних інфраструктурних проєктів. В порядку пріоритетності, на нашу думку, на першому місці знаходиться відродження та розвиток соціальної інфраструктури сільських територій, а також надання консультативних, дорадчих, інформаційних та інших навчальних послуг жителям села.

Ключові слова: аграрне виробництво, інвестиції, інвестиційний механізм, сталий розвиток, дефіцит інвестицій, Державний земельний банк.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Загострення глобальної продовольчої проблеми, в числі інших причин, зумовлене зростаючим дефіцитом ключових факторів аграрного виробництва – землі й води. Тому реформування господарського механізму аграрної економіки у напрямку розвитку приватної власності на землю і засоби виробництва є безальтернативним способом суттєвого підвищення економічної ефективності та раціонального використання обмежених ресурсів. Разом з тим, накопичення деструктивних екологічних та соціальних чинників, за умови використання традиційних індустриальних технологій, в майбутньому може призвести до катастрофічних наслідків у сфері аграрного виробництва. Тому перехід до сталого розвитку – це не данина моді, а безальтернативний життєвонеобхідний вектор

розвитку аграрної економіки. Будь-який розвиток потребує ресурсного забезпечення, особливо фінансового, де найбільшим джерелом є інвестиційні надходження. Аграрне виробництво є витратною галуззю, де постійно потрібно запроваджувати нові технології, вирішувати інноваційні техніко-технологічні рішення для забезпечення конкурентного виробництва. Це потребує залучення значних додаткових інвестиційних ресурсів, що сприятиме вирішенню багатьох проблемних питань в розвитку сучасного аграрного виробництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Перспективні напрями розвитку галузей сільськогосподарського виробництва та ефективного використання ресурсного потенціалу аграрної сфери економіки досліджували у своїх працях багато вітчизняних

вчених: Бородіна О.М., Івченко В.Є., Кваша С.М., Лупенко Ю.О., Месель-Веселяк В.Я., Мудрак Р.П., Рябоконт В.П., Саблук П.Т., Ходаківська О.В., Федорова М.М., Шубравська О.В., Шульга О.А., та ін. Аспекти теорії та практики інвестицій, інвестиційної діяльності, що мають важливе значення для визначення пріоритетних напрямів розвитку аграрного виробництва, досліджували: І.О. Бланк, В.П. Горьовий, С.О. Гуткевич, А.А. Задоя, О.В. Захарчук, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська, М.М. Кропивко, В.В. Лагодієнко, І.І. Лукінов, Г.М. Підлісецький, В.Г. Чабан, П.І. Юхименко та ін. Проте, дослідження механізму інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва потребує подальшого вивчення.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є дослідження особливостей формування інвестиційного механізму забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва в умовах зростання відкритості національної економіки. У межах досягнення мети виокремлено наступні завдання:

- визначити слабкі сторони та ризики сталого розвитку аграрного виробництва в умовах зростання відкритості національної економіки, обумовлені дефіцитом інвестицій;

- обґрунтувати економічний механізм інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва в умовах зростання відкритості національної економіки.

Викладення основного матеріалу дослідження. Перехід на траєкторію сталого розвитку аграрного виробництва в умовах зростання відкритості національної економіки України гальмується численними факторами – інституційною несформованістю ринку і держави, зростаючим політичним впливом вітчизняних та закордонних агрохолдингів, низьким рівнем екологічної свідомості та соціальної відповідальності більшості населення країни, застосуванням ресурсоемних екологонебезпечних технологій виробництва, низьким рівнем ринкової культури малих і середніх сільськогосподарських товаровиробників, руйнуванням капіталу тваринницьких (скотарство, свинарство, вівчарство) та садівничо-виноградарських галузей тощо. Проведений SWOT-аналіз, окрім іншого, дозволив з'ясувати, що значна кількість ризиків, що посилюють слабкі сторони вітчизняного аграрного виробництва, обумовлені дефіцитом інвестицій (рис.1):

1) порушення галузевих пропорцій відтворення, скорочення поголів'я великої

рогатої худоби, свиней, недостатні обсяги виробництва фруктів, ягід, винограду. Дефіцит інвестицій обумовлює завищену ціну капіталу. В результаті, обмежені й через те дорогі фінансові ресурси спрямовують у галузі, які забезпечують швидку окупність – виробництво високорентабельних товарних рослинницьких культур. Натомість галузі із довгим періодом окупності капіталу, насамперед скотарство і свинарство, в умовах надмірних підприємницьких ризиків, програють міжгалузеву конкуренцію через обмежені фінансові ресурси;

2) надмірні коливання врожайності головних сільськогосподарських культур. Дефіцит інвестицій обумовлює економію на заходах, які забезпечують стабільність урожайності – закриття вологи, внесення повної дози азотних добрив, використання дорогих посухостійких сортів зернових колосових та кукурудзи, використання сучасних водоощадних систем зрошення, використання капіталомісткої технології No-Till;

3) надмірна кількість сировини в експорті. Дефіцит інвестицій спричиняє падіння обсягів виробництва тваринницької сировини та, відповідно, внутрішнього попиту на кормове зерно. В результаті воно у надмірній кількості спрямовується на експорт;

4) погіршення умов торгівлі. Дефіцит інвестицій обумовлює надмірний експорт агропродовольчої продукції із низькою часткою доданої вартості – сировини, та імпорту дефіцитної продукції із високою часткою доданої вартості – племінної худоби, гібридів високоврожайних сортів рослин, свинини, готових продуктів харчування, вин, коньяків тощо. Це погіршує умови торгівлі;

5) від'ємний баланс поживних речовин в ґрунті. Дефіцит інвестицій обумовлює згубну для відтворення родючості ґрунтів практику – економію на мінеральних добривах. В результаті урожай сільськогосподарських культур щоразу виносить більшу кількість поживних речовин порівняно з тою, що вноситься з мінеральними добривами. Це формує негативний кумулятивний ефект деградації земель сільськогосподарського призначення;

6) низький рівень ветеринарного та зоотехнічного обслуговування тварин. Дефіцит інвестицій обумовлює згубну для відтворення та продуктивності худоби практику економії на ветеринарному та зоотехнічному сервісі тварин;

7) незадовільний рівень меліоративних заходів, нераціональне використання водних ресурсів. Дефіцит інвестицій обумовлює

недостатні обсяги ґрунтозахисних заходів на кислих та солоних ґрунтах, використання

морально застарілих ресурсоемних систем зрошення тощо;

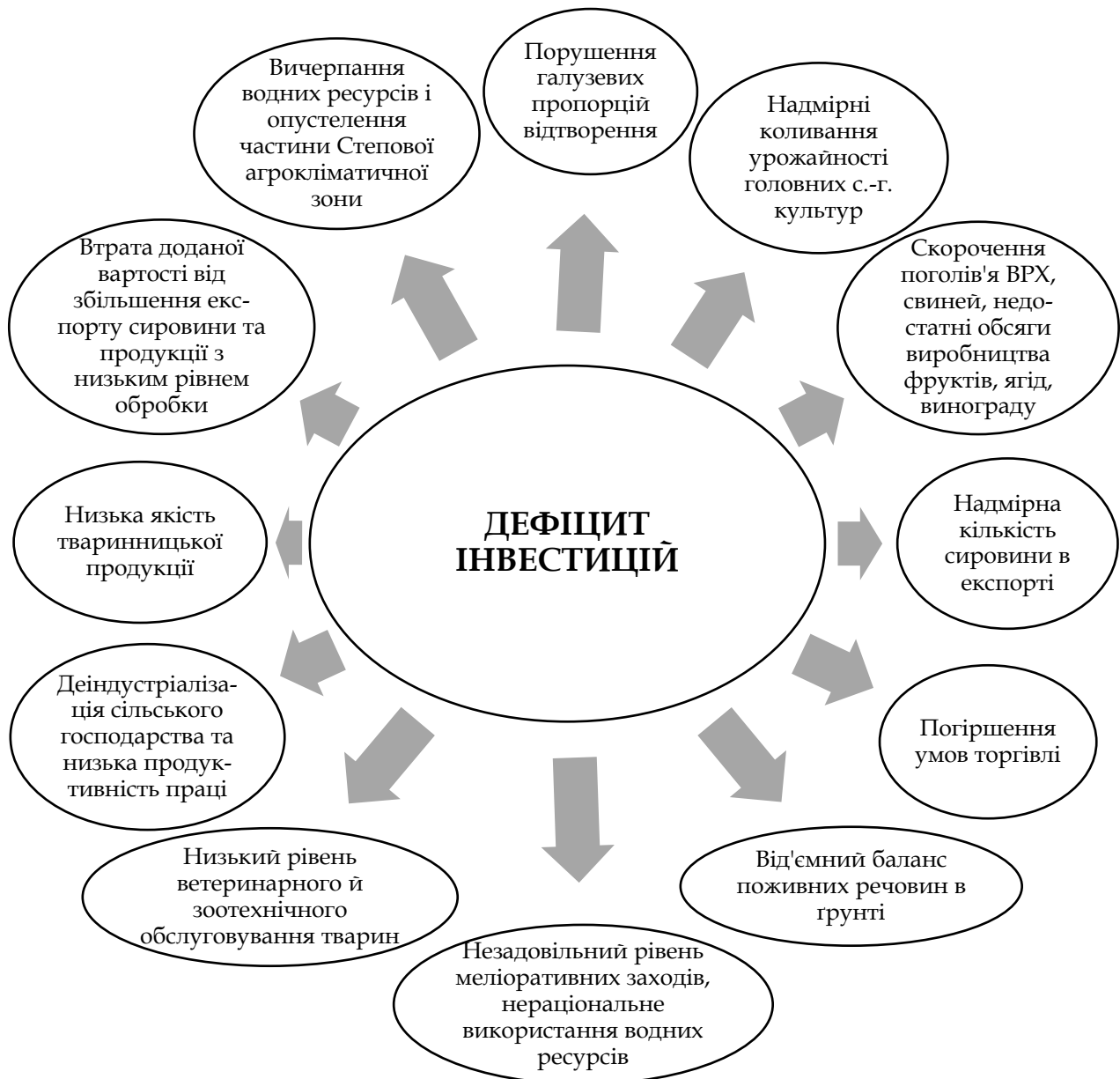

Рис. 1. Слабкі сторони та ризики сталого розвитку аграрного виробництва в умовах зростання відкритості національної економіки, обумовлені дефіцитом інвестицій

8) низька якість тваринницької продукції. Дефіцит інвестицій в секторі сільськогосподарських підприємств обумовлює виробництво надмірної частки тваринницької продукції в секторі особистих селянських господарств. Проблемою останніх є використання архаїчних високозатратних технологій та низька якість тваринницької сировини;

9) деіндустріалізація сільського господарства та низька продуктивність праці. Дефіцит інвестицій обумовлює недостатній рівень капіталоозброєності, що не дозволяє досягти максимально можливого при даній технології рівня продуктивності праці;

10) втрата доданої вартості від збільшення експорту сировини та продукції з низьким рівнем обробки. Дефіцит інвестицій обумовлює втрату доданої вартості: Україна експортує відносно дешевшу сировину – кормове зерно, насіння ріпаку та ін., а імпортує відносно дорожчу готову продукцію і напівфабрикати – м'ясо та м'ясопродукти, нафтопродукти та ін. В результаті українське аграрне виробництво дотує закордонні економіки – переробка відносно дешевої української сільськогосподарської сировини створює додаткові робочі місця, де виробляється відносно дорога готова продукція;

11) вичерпання водних ресурсів та опустелення частини Степової агрокліматичної зони. Дефіцит інвестицій обумовлює використання аграріями Степової агрокліматичної зони моральнозастарілих ресурсоемних систем зрошення. Це веде до поступового вичерпання водних ресурсів Причорноморського економічного району та опустелення значної частини його території.

Серед причин, які мають як наслідок дефіцит інвестицій, насамперед необхідно відмітити несформованість державних та ринкових інститутів кредитування, низький рівень довіри та високі підприємницькі ризики внаслідок незадовільного рівня правового захисту приватної власності, низький рівень ринкової культури малих сільськогосподарських товаровиробників тощо.

Підхід до розв'язання даної проблеми повинен задовольняти принцип системності та комплексності. Системний підхід – це напрям методології дослідження, в основі якого лежить розгляд об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відносин і зав'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи [1]. У нашому випадку принцип системності полягає в тому, що об'єктом державної уваги має бути не просто окрема кризова галузь аграрної економіки, депресивна територія чи щось подібне, а вся сфера аграрного виробництва, включно з її виробничою та соціальною інфраструктурою. Тільки так можна забезпечити розробку та реалізацію стратегії сталого розвитку аграрного виробництва, поєднуючи взаємопов'язані заходи економічного, соціального та екологічного характеру.

Комплексний підхід – це соціально-філософський метод соціального пізнання. Він покликаний забезпечити осмислення соціальної реальності не з формального, технічного, процедурного боку, а з боку змістовного, якісного, ідеологічного. Комплексний підхід передбачає одночасну розробку технічних, екологічних, економічних, організаційних, психологічних та інших аспектів управління в їх взаємозв'язку. У нашому випадку комплексність означає розгляд аграрної сфери виробництва як складової частини національної економіки, яка здійснює виробництво життєвонеобхідних економічних благ, є однією із головних опор соціально-економічної стабільності держави та стратегічним сектором економіки, виходячи із загострення глобальної продовольчої проблеми. Тому ресурси аграрної сфери економіки, у першу чергу земля і вода, представляють собою стратегічну цінність і потребують особливих

заходів, спрямованих на їх повноцінне відтворення, примноження та раціональне використання в інтересах українського суспільства.

На нашу думку, враховуючи принцип системності та комплексності, покращення ресурсного забезпечення аграрного виробництва у частині задоволення його інвестиційних потреб, може бути реалізоване за допомогою відповідного економічного механізму, в основі якого лежить гармонійне поєднання прямої та непрямой державної інвестиційної політики й інвестиційної політики у рамках державно-приватного партнерства (рис. 2).

Серед передавальних механізмів прямої інвестиційної політики додаткову увагу ми хотіли б звернути на чотири її елементи – Державний земельний банк, вільні економічні зони, державні програми продовольчої допомоги малозабезпеченим, поповнення й оновлення державних матеріальних продовольчих резервів.

Державний земельний банк (ДЗБ) – це спеціалізований державний кредитний інститут. Він має виконувати дві ключові функції – акумуляція у державній власності земель сільськогосподарського призначення шляхом їх викупу у власників земельних паїв і надання земель сільськогосподарського призначення у користування на правах оренди із заборорою суборенди. Кредитна політика ДЗБ має обов'язково включати принцип пріоритетності програм – надавати перевагу програмам розвитку тваринництва, плодово-ягідного виробництва та виноградарства. Для таких програм має бути передбачена умова довгострокової оренди – не менше, ніж 20 років, та знижений розмір орендної плати.

Надання статусу вільних економічних зон для ведення аграрного виробництва депресивним сільським територіям Степової та Поліської агрокліматичних зон, спроможне створити позитивну інвестиційну мотивацію як для малих, так і великих організаційних форм вкладати інвестиції у сільськогосподарське виробництво у відповідній місцевості. Визначення депресивної сільської території міститься у Статті 9 Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів»: депресивним може бути визнано... сільський район, в якому протягом останніх трьох років щільність сільського населення, коефіцієнт природного приросту населення, рівень середньомісячної заробітної плати та обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції (робіт, послуг) на одну особу є значно нижчими, а частка зайнятих у сільському

Інноваційні технології інтеграційної та комерційної взаємодії суб'єктів аграрного ринку

господарстві є значно вищою за відповідні середні показники розвитку територій цієї групи [2].

Державні програми продовольчої допомоги малозабезпеченим, а також поповнення

й оновлення державних матеріальних продовольчих резервів спроможні активізувати інвестиційний попит в аграрному секторі економіки через передавальний механізм мультиплікативно-акселеративного контуру.

Рис. 2. Економічний механізм інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва в умовах зростання відкритості національної економіки

Попередньо проведені розрахунки дозволили з'ясувати, що при кожному зростанні реальних обсягів кінцевого продовольчого попиту на 1%, реальні інвестиції у виробництво сільськогосподарської продукції для внутрішнього ринку зростають на 1,05%. За

розрахунками Інституту аграрної економіки, для розвитку сільського господарства України необхідно від 75 млрд грн. інвестицій щороку [3].

Нами було розраховано актуальний дефіцит споживання продовольства – він

становить 115,9 млрд грн. Якщо припустити, що він може бути ліквідований у рамках одного року, то індуційовані інвестиції у сільське господарство зростуть до 50,2 млрд грн. Тобто, лише за рахунок зростання ємності внутрішнього продовольчого ринку в частині попиту домогосподарств річна потреба в інвестиціях для сільського господарства покривається на 67%. Потенціал ліквідації значної частини дефіциту продовольчого попиту міститься у державних програмах продовольчої допомоги малозабезпеченим та соціально вразливим верствам населення:

- безкоштовне і за пільговими цінами молоко та шкільні обіди для школярів;
- молочні кухні для немовлят;
- додаткове харчування для матерів-одиначок, які годують груддю;
- продовольча допомога домогосподарствам з низькими доходами;
- продовольча допомога безробітним, які стоять на обліку в Державній службі зайнятості та ін.

Обов'язковою умовою надання таких допомог є адресність із перевіркою рівня доходу та матеріальних статків.

Потенціал ліквідації значної частини дефіциту продовольчого попиту міститься у державних програмах поповнення й оновлення державних матеріальних продовольчих резервів.

Серед передавальних механізмів непрямой інвестиційної політики додаткову увагу хотіли б звернути на чотири її елементи – судова реформа та припинення рейдерства, використання формальних інструментів СОТ для захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції імпортерів, дотримання Маастрихтських критеріїв, розвиток транспортної інфраструктури [4, 5].

Судова реформа та припинення рейдерства. Незадовільний рівень захисту прав приватної власності в українських судах наносить непоправну шкоду інвестиційному клімату, як в цілому в економіці, так і в аграрному секторі. Так, наприклад, гострою проблемою є земельне рейдерство [6]. Його негативним наслідком є низький рівень інтересу іноземних інвесторів до вітчизняної аграрної економіки та дефіцит інвестицій у галузях із тривалим терміном окупності капіталу (тваринництво, багаторічні насадження тощо). Лише справедливі суди, як результат ефективної судової реформи, та безкомпромісна боротьба із незаконним відчуженням чужої власності стануть дієвим інструментом поліпшення інвестиційного клімату.

Використання формальних інструментів СОТ для захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції імпортерів. Недобросовісною конкуренцією імпортерів вважається демпінг та контрабанда.

Відповідно до правил ГАТТ (Стаття I:1), товар вважається об'єктом демпінгу тоді, коли він вводиться у торговельний обіг іншої країни за ціною нижчою, ніж його нормальна вартість. Відповідно до правил ГАТТ (Додаток I, примітка 1 до Статті VI:1), демпінгом також вважається така торговельна практика експортерів, для якої не характерна суттєва різниця відповідних внутрішніх та зовнішніх цін, але аналогічна «класичному» демпінгу. Це – прихований демпінг, непрямий демпінг і вторинний демпінг [7, с. 56-57]. Крім антидемпінгових дій, ГАТТ передбачає також застосування країнами компенсаційних заходів проти іноземних виробників, діяльність яких субсидується державою. Це відображено в Статтях VI і XVI ГАТТ, а правила та процедури захисту від субсидованого імпорту визначаються спеціальною Угодою про субсидії і компенсаційні заходи [6, с. 58]. Для обмеження доступу до ринку з метою захисту внутрішнього виробника від шкоди, яка може бути спричинена імпортом сільськогосподарської продукції, можуть вживатися загальні захисні заходи, передбачені Статтею XIX ГАТТ та Угодою про захисні заходи, і спеціальні захисні заходи (Угода про сільське господарство, Стаття 5) [7, с. 230].

Дотримання Маастрихтських критеріїв. Маастрихтський договір (договір про утворення ЄС), виділяє 5 критеріїв для країн-претендентів на вступ до ЄС: дефіцит державного бюджету не має перевищувати 3% ВВП; державний борг повинен складати менше 60% ВВП; держава впродовж 2 років повинна брати участь у механізмі валютних курсів та підтримувати курс національної валюти в заданому діапазоні; рівень інфляції не має перевищувати 1,5% середнього значення трьох країн-учасниць ЄС з найбільш стабільними цінами; довгострокові відсоткові ставки по державним облігаціям не мають перевищувати 2% середнього значення відповідних ставок у країнах з найнижчою інфляцією [8].

Розвиток транспортної інфраструктури сприятиме зниженню вартості та скороченню часу перевезень агропродовольчої продукції. Це сприятиме залученню інвестицій у сільське господарство та промислову переробку.

Інвестиційна політика в рамках державно-приватного партнерства – це потужний

інструмент відновлення довіри до держави та реалізації масштабних інфраструктурних проектів. В порядку пріоритетності, на нашу думку, на першому місці знаходиться відродження та розвиток соціальної інфраструктури сільських територій. Його фінансування має здійснюватися шляхом дольової участі держави, місцевої громади та агрокомпаній. Суттєве підвищення побутових зручностей, культурного й медичного обслуговування, транспортного сполучення з найближчим адміністративним центром та інші подібні перетворення, спроможні створити сприятливі умови для відродження демографічного потенціалу сільських територій, який є головною умовою забезпеченості сільськогосподарського виробництва кваліфікованими трудовими ресурсами.

Висновки. Створення районних служб ветеринарного та зоотехнічного сервісу. Однією із причин зниження інтересу до інвестування та розвитку тваринницьких галузей є

брак кваліфікованих кадрів із освітою ветеринарів та зоотехніків. Особливо відчутною дана проблема є у секторі особистих селянських господарств. Такі служби можна створювати на базі Відділів розвитку сільських територій та захисту довкілля районних державних адміністрацій. І передбачити, що спеціалісти даних служб надавали б свої послуги на платній основі. Для цього доцільно було б розробити районні плани штучного запліднення тварин в особистих господарствах населення та сільськогосподарських підприємствах, які б дозволили упорядкувати виїзди спеціалістів по сільських населених пунктах.

Надання консультативних, дорадчих, інформаційних та інших навчальних послуг жителям села. Такі послуги можуть надаватися головними спеціалістами районних органів влади, науково-педагогічними працівниками аграрних ЗВО жителям сільських територій на базі сільських та селищних рад.

Література.

1. *Martyniuk O., Vitoitskaya O., Lagodiienko V., Krupitsa I.* Formation of an innovative concept of management on the basis of reconstruction of genetic algorithm of management technology. *Periodicals of Engineering and Natural Sciences*. 2019. August. Vol. 7. No. 2, pp. 487-499.
2. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів». *Офіційний вісник України*. 2005. № 40. С. 25.
3. НААН: Потреба сільського господарства в інвестиціях - принаймні 75 млрд. грн. на рік. *Науково-методичний і координаційний центр з наукових проблем розвитку АПК України*. URL: <http://naas.gov.ua/slide/naan-potreba-s-lskogo-gospodarstva-v-nvestits-yakh-prinaymn-75-mlrd-grn-na-r-k/>
4. *Мудрак Р.П., Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В.* Вплив сукупних витрат на обсяги національного виробництва. *Економічний часопис – XXI*. 2018. №172(7-8). С. 44-50.
5. *Лагодієнко В.В., Басюркіна Н.Й., Турленко Н.В.* Інструменти інвестиційного супроводження регіональних структурних трансформацій в агробізнесі. *Бізнес-Навігатор*. 2019. №6.1-2(56). С. 60-66.
6. Рейдерство земельних ділянок: причини та способи подолання 07.03.2019. *Міністерство юстиції України*. URL: <https://www.zakjust.gov.ua/yurydychni-konsultatsii/2091-reiderstvo-zemelnykh-dilianok-rychynu-ta-sposoby-podolannia-07032019>
7. *Осика С. Г., Пятницький В. Т.* Світова організація торгівлі. 2-ге видання, перероблене і доповнене. 2004. Київ «К.І.С.», 516 с.
8. Маастрихтський договір. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Маастрихтський_договір.

References.

1. *Martyniuk O., Vitoitskaya O., Lagodiienko V., Krupitsa I.* (2019). Formation of an innovative concept of management on the basis of reconstruction of genetic algorithm of management technology. *Periodicals of Engineering and Natural Sciences*. Vol. 7. No. 2, pp. 487-499. DOI: <http://dx.doi.org/10.21533/pen.v7i2.560.g317>.
2. Zakon Ukrayiny` «Pro sty`mulyuvannya rozvy`tku regioniv». Oficijny`j visny`k Ukrayiny`. [Law of Ukraine "On Stimulating the Development of Regions"]. (2005). *Official Gazette of Ukraine*. № 40. P. 25.
3. NAAN: Potreba sil`s`kogo gospodarstva v investy`ciyah - pry`najmni 75 mlrd. grn. na rik. [NAAS: Agriculture's investment needs - at least UAH 75 billion. per year]. *Scientific-methodical and coordination center for scientific problems of development of agro-industrial complex of Ukraine*. Available at: <http://naas.gov.ua/slide/naan-potreba-s-lskogo-gospodarstva-v-nvestits-yakh-prinaymn-75-mlrd-grn-na-r-k/>
4. *Mudrak, R.P., Lagodiyenko, V.V., Lagodiyenko, N.V.* (2018). «The impact of total costs on national production». *Economic Journal - XXI*. №172 (7-8), pp. 44-50.
5. *Lagodiienko, V.V., Basyurkina, N.J., Turlenko, N.V.* (2019). «Tools for investment support of regional structural transformations in agribusiness». *Business Navigator*. No. 6.1-2 (56), pp. 60-66.

6. Rejderstvo zemel'ny`x dilyanok: pry`chy`ny` ta sposoby` podolannya [Raiding of land plots: reasons and ways to overcome]. *Ministry of Justice of Ukraine*. Available at: <https://www.zakjust.gov.ua/yurydychni-konsultatsii/2091-rejderstvo-zemelnykh-dilyanok-prychyny-ta-sposoby-podolannia-07032019>

7. *Osyka, S.G., Pyatnytsky, V.T.* (2004). *Svitova organizaciya torgivli*. [World Trade Organization]. 2nd edition, revised and supplemented. "KIS". Kyiv. Ukraine.

8. *Maastry`xts`ky`j dogovir*. [Maastricht Treaty]. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Maastricht_agreement.

Abstract.

Danko Y.I., Lagodiienko N.V., Turlenko N.V. Investment mechanism for sustainable development of agricultural production.

Introduction. The lack of investment is one of the most essential problems, which slows down the progressive development of domestic agricultural production, reduces its competitiveness in the domestic and foreign markets, causes unjustifiably low share of the added value and raw materials of foreign trade in agri-food products. Finally, without sufficient investment, Ukrainian agricultural production is unable to enter the stage of sustainable development. However, the accumulation of destructive environmental and social factors, provided the use of traditional industrial technologies, may lead to catastrophic consequences in the field of agricultural production in the future.

The purpose of this article is to study the institutional mechanism for ensuring the sustainable development of agricultural production.

Results. Granting the status of free economic zones for agricultural production to depressed rural areas of Steppe and Polissya agroclimatic zones can create a positive investment motivation for both small and large organizational forms to invest in agricultural production in the area. State programs of food aid to the poor, as well as replenishment and renewal of state material food reserves, can stimulate investment demand in the agricultural sector of the economy. The development of transport infrastructure will help reduce the cost and reduce the time of transportation of agri-food products. This will help attract investment in agriculture and industrial processing, and increase household amenities, cultural and medical services, transport links to the nearest administrative center and other similar transformations, can create favorable conditions for reviving the demographic potential of rural areas.

Conclusions. Investment policy in the framework of public-private partnership is a powerful tool for restoring confidence in the state and the implementation of large-scale infrastructure projects. In the order of priority, in our opinion, in the first place is the revival and development of social infrastructure in rural areas as well as the provision of advisory, consultative, informational and other training services to villagers.

Key words: agricultural production, investments, investment mechanism, sustainable development, investment deficit, State Land Bank.

Стаття надійшла до редакції 19.12.2019 р.

Бібліографічний опис статті:

Данько Ю.І., Лагодієнко Н.В., Турленко Н.В. Інвестиційний механізм забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 1. С. 52-59.

Danko Y.I., Lagodiienko N.V., Turlenko N.V. Investment mechanism for sustainable development of agricultural production. *Actual problems of innovative economy*. 2020. No. 1, pp. 52-59.

УДК 331.22; JEL classification: J31

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-1-10>

СЕНИК Юрій Ігорович, кандидат економічних наук, керівник групи дослідження продукції та інновацій, ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ORCID ID: 0000-0002-8164-7783

МЕТОДИ МАТЕРІАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сеник Ю. І. Методи матеріальної мотивації працівників молокопереробних підприємств.

Вступ. З огляду на загальну інформованість щодо розробки KPI для працівників різних сфер зайнятості левова частка наукових розробок спрямована на аналіз і впровадження даної системи в автомобілебудуванні, металургії та у сфері обслуговування, і вкрай мало публікацій присвячених харчовій промисловості, а точніше – молокопереробній. Тим не менш, харчова промисловість представляє особливий інтерес, оскільки вона одночасно намагається впоратися з низкою факторів, які не притаманні іншим галузям, наприклад, короткий термін зберігання сировини і готової продукції, жорсткі гігієнічні правила, сезонність, а також високий рівень поставок і невизначеність попиту.

Метою статті є висвітлення одного з елементів поступу у розв'язанні проблеми ефективного управління трудовим потенціалом підприємств молокопереробного спрямування на основі використання ключових показників ефективності (KPI) для дільниці фасування готової продукції.